

FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI
IMHALLEF
ONOR. GRAZIO MERCIECA LL.D.

ILLUM, 16 ta' Lulju 2024

Rikors Nru. 837/2017 GM

**Jeffrey Caruana, George Sammut, Emanuel Cardona, Henry Holland,
Raymond Vella, Carmel Pace, Lorenza Borg Savona (maghrufa bhala
Lorenza Borg), Anna Bailey, Catherine Spiteri, u Margaret Mamo**

vs

Onor. Ministru għall-Finanzi

Onor. Ministru għall-Familja, Drittijiet tat-Tfal u Solidarjeta' Soċjali

Segretarju Permanenti fil-Ministeru tal-Finanzi

**Segretarju Permanenti fil-Ministeru għall-Familja, Drittijiet tat-Tfal
u Solidarjeta' Soċjali**

Il-Qorti,

Il-kwistjoni

Rat ir-Rikors Ġuramentat li permezz tiegħu l-atturi wara li ppremettew illi :

1) L-esponenti huma kollha għalliema jew għalliema rtirati, u wara li flimkien lestew il-Post Graduate Certificate in Education, ġew ngaġġjati fis-Servizz Pubbliku bħala uffiċjali pubbliċi fi grad ta' Teacher II fis-7 ta' Jannar 1980. Ir-rikorrenti George Sammut, Emanuel Cardona, Carmel Pace, Lorenza Borg u Margaret Mamo huma in effetti illum irtirati, filwaqt illi r-rikorrenti l-oħra formanti l-istess grupp ta' għalliema li ġew ngaġġjati fis-Servizz Pubbliku fi grad Teacher II fis-7 ta' Jannar 1980, għadhom fis-servizz pubbliku.

2) Huma kollha kienu ġja ngaġġjati fis-Settur Pubbliku sa minn qabel dik id-data, uħud sa minn Settembru 1979, oħrajn anke qabel, b'dati li jwasslu lura għas-sena 1976, fuq kuntratti diversi.

3) Dawk mir-rikorrenti rtirati (hawn fuq elenkati) illum igawdu mill-pensjoni tas-Sigurta' Soċjali fuq il-premessa illi, bħala stat ta' fatt, saru uffiċjali pubbliċi wara l-15 ta' Jannar 1979, ai termini tal-Kap 93 (l-Ordinanza dwar il-Pensjonijiet) tal-Liġijiet ta' Malta u huwa mifhum illi r-rikorrenti l-oħra illi illum għadhom fis-servizz pubbliku ser igawdu mill-istess pensjoni.

4) L-istaff list uffiċjali tal-Gvern, ossia tal-Uffiċjali Pubbliċi, turi illi r-rikorrenti kollha ħadu l-appointment attwati u/jew li spiċċaw u/jew li ser jispicċaw minnu fis-settur pubbliku fis-7 ta' Jannar 1980.

5) Fil-ġimgħat li għaddew, ġie a konoxxenza tar-rikorrenti, illi għalliema bħalhom, uffiċjali pubbliċi bħalhom, uffiċjali pubbliċi li bħar-rikorrenti gawdew mill-istess kundizzjonijiet preċiż tax-xogħol fil-ħajja lavorattiva tagħhom, kemm f'termini ta' paga u kif ukoll f'termini ta' kundizzjonijiet oħra tal-impjieg - li pero' daħħlu, bħala stat ta' fatt, fis-settur pubbliku wara l-esponenti, allura ħadu l-appointment wara li ħadu l-esponenti, ossia fis-16 ta' Frar 1980, u jidher ukoll, illi dak kien l-ewwel appointment tagħhom fis-settur pubbliku, b'dan illi r-rikorrenti għandhom seniority fuq l-għalliema uffiċjali pubbliċi msemmija, ngħataw dak li ssejjaħ 'ex gratia' pensjoni tat-Teżor u s-somma li talvolta huma ntitolati għaliha l-uffiċjali pubbliċi, hekk uffiċjali, qabet il-15 ta' Jannar 1979, u jiġi ppreċiżat illi uħud minnhom ġa qed igawdu minn tali pensjoni u oħrajn għadhom jaħdmu imma ser jieħdu tali pensjoni meta jagħlqu l-eta' tagħhom tal-irtirar.

6) Jingħad ukoll illi uħud minn dawk l-ex uffiċjali pubbliċi li qed igawdu minn din il-pensjoni, ġia kienu ilhom numru ta' snin bil-pensjoni tas-Sigurta'

Soċjali, sabiex issa, b'mod retrospettiv, ingħataw il-benefiċċju tal-pensjoni tat-teżor u s-somma illi mal-irtirar tagħhom, ma kienux ħadu.

7) Meta r-rikorrenti jew min minnhom sar jaf b'dan, ressqu għalhekk talba lill-intimat Segretarju Permanenti fil-Ministeru għall-Familja, Drittijiet tat-Tfal u Solidarjeta' Soċjali, sabiex jingħata l-istess trattament u jiġi wkoll konċess lilhom, ossia, lir-rikorrenti, illi jgawdu wkoll mill-pensjoni tat-Teżor u s-somma kif hawn fuq premiss u mhux igawdu sempliciment mill-pensjoni tas-Sigurta' Soċjali.

8) Dan sar b'ittra tar-rikorrenti Lorenza Borg tat-12 ta' April 2017, u b'risposta elettronika tat-23 ta' Marzu 2017 (07:14), l-imsemmi Segretarju Permanenti fil-Misteru għall-Familja u Solidarjeta' Soċjali għarraf lir-rikorrenti illi l-każ tal-għalliema uffiċjali pubbliċi l-oħra li ngħataw l-ex gratia pensjoni tat-Teżor u s-somma kien differenti peress illi "you were not in employment in the public service prior to 15th January 1979 before starting your University course. Your first appointment with the public service was after that date. Had you been in analogous situation — you would have been treated the same like them".

9) Is-Segretarju Permanenti fil-Ministeru għall-Familja u Solidarjeta' Soċjali kien hemmhekk fattwalment u legalment skorrett, u meta rinfaċċjat bid-dokumenti pubbliċi uffiċjali (l-istaff list tal-Gvern), u li in effetti r-rikorrenti igawdu minn seniority fuq dawk li a favur tagħhom l-intimat Segretarju Permanenti ddeċieda illi jagħti l-ex gratia pensjoni tat-Teżor u s-somma, dan seta' biss jgħid (email 23.03.2017 10:42:11PM) illi "it transpired that they were in employment with the public service before 1979".

10) It-tgħawwiġ tal-fatti, l-iskorrettezzi u l-inazettezzi sabiex l-intimati jittentaw jiġġustifikaw it-trattament mogħti lil ċerti uffiċjali pubbliċi iżda mhux lil kull uffiċjal pubbliku, kompli johroġ dejjem aktar evidenti meta uffiċjal mill-Information Management Unit tal-Ministeru għat-Familja u Solidarjeta' Soċjali wiegħbet lill-esponenti, wkoll b'email, datata 21 ta' April 2017, u filwaqt illi ma kkonfermatx dak li qal is-Segretarju Permanenti kif hawn fuq ikkwotat, qalet illi l-għalliema/uffiċjali pubbliċi li ngħataw il-pensjoni tat-teżor u s-somma, fil-fatt ma daħlux fis-Servizz Pubbliku qabel Jannar 1978, peress illi meta setgħu jagħmlu dan, huma komplew minflok b'aktar studji, allegatament fuq il-premessa ta' ftehim (sic!!) illi huma jzommu d-drittijiet tagħhom tal-pensjoni tat-teżor.

11) Rinfaċċjati b'dan kollu, ir-rikorrenti intavolaw protest ġudizzjarju fit-12 ta' Lulju 2017 (219/2017) li ġie debitament notifikat u għal-liema, l'hemmhekk protestati hawnekk intimati, irrispondew billi qalu illi hemm distinzjoni oġġettiva bejn il-posizzjoni tar-rikorrenti u dik tal-uffiċjali pubbliċi l-oħra illi kienu anqas fis-seniority għar-rikorrenti imma li ngħataw il-pensjoni tat-teżor u s-somma, u dan peress illi l-uffiċjali pubbliċi tal-aħħar "kienu diġa' spiċċaw il-kors ta' studju b'suċċess sabiex isiru għalliema liema tmiem tal-kors ta' studju fethilhom il-bieb għall-ingaġġ tagħhom mas-servizz pubbliku qabel il-15 ta' Jannar 1979'.

12) Ir-rikorreni jqisu illi bhal ma l-bieb għall-ingaġġ tal-uffiċjali pubbliċi li gawdew mid-deċiżjoni li jingħataw pensjoni tat-teżor u s-somma, anke jekk ingaġġjati wara l-15 ta' Jannar 1979 u li r-rikorreni huma senior għalihom, hekk ukoli l-bieb kien miftuħ għar-rikorreni sabiex jingagġjaw mas-servizz pubbliku, bħala uffiċjali pubbliċi, u kwindi, id-deċiżjoni amministrattiva meħuda mis-Segretarju Permanenti intimat fil-konfront tar-rikorreni hija żbaljata u tinhtieg illi tiġi, qua għemil amministrattiv, mistharrġa mill-Qrati kompetenti ai termini tal-Artikolu 469A tal-KAP 12 tal-Liġijiet ta' Malta, sabiex tiġi dikjarata nulla, invalida u mingħajr effett.

13) Fuq kollox hawnhekk si tratta ta' fondi pubbliċi u għalhekk illi r-rikorreni qegħdin ukoll hawnhekk iħarrku lill-Ministru tal-Finanzi u s-Segretarju Permanenti fl-istess Ministeru, li ċertament illi jkollhom vuċi u involvement fid-deċiżjoni meħuda u illi għandha tiġi mistharrġa mill-Qrati tagħna, għall-integrità tal-ġudizzju tagħha.

14) Ir-rikorreni jsostnu illi d-deċiżjoni/għemil amministrattiv li għandha tiġi mistharrġa, ossia, illi ċcaħhad lir-rikorreni milli jingħataw, bhal ma ingħataw uffiċjali pubbliċi oħra li komparat magħhom, l-esponenti huma senior, u, ukoll, bil-preċedent maħluq, jikkonstitwixxi, għemil amministrattiv li permezz tiegħu, l-awtorità pubblika intimata kif vestita fl-uffiċċju tas-Segretarju Permanenti fil-Ministeru għall-Familja, Drittijiet tat-Tfal u Solidarjeta' Soċjali u l-intimati l-oħrajn, "sar għal għanijiet mhux xierqd' u huwa msejjes fuq "konsiderazzjonijiet mhux rilevanti" [469A (1) (iii)] u wkoll, "imur kontra l-liġi" (469A (1) (iv)) u senjatement kontra l-Artikolu 27 tal-Kap 452 tal-Liġijiet ta' Malta, illi jiggarrantixxi trattament ugwali wkoll għal fini ta' pensjonijiet, kif inoltre' ben stabbilit b'sentenzi tal-Qorti Ewropea u kif ukoll Maltin.

15) Minkejja l-Protest Ġudizzjarju hawn fuq msemmi, l-intimati baqgħu inadempienti, allura kellha ssir din il-kawża għall-istħarriġ ġudizzjarju tal-azzjoni amministrattiva hawn fuq riferita illi biha l-esponenti ġew mcaħhda u ġie lilhom rifjutat milli jieħdu l-pensjoni tat-teżor u s-somma kif kontemplat fil-Kap 93 tal-Liġijiet ta' Malta għall-Uffiċjali Pubbliċi.

Talbu lil din il-Qorti sabiex:

1. Tiddikjara illi d-deċiżjoni meħuda mill-intimat Segretarju Permanenti fil-Ministeru għall-Familja, Drittijiet tat-Tfal u Solidarjeta' Soċjali u li permezz tagħha ċcaħhad lir-rikorreni, qua uffiċjali pubbliċi, in kwantu illi rrifjuta t-talba tagħhom, milli jgawdu huma wkoll il-pensjoni tat-teżor u s-somma kif kontemplat fil-Kap 93 tal-Liġijiet ta' Malta, hija nulla, invalida u mingħajr effett għar-raġunijiet hawn fuq premessi, imma fuq kollox għaliex hija meħuda għal għanijiet mhux xierqa, msejsa fuq konsiderazzjonijiet irrelevanti u tmur kontra l-Artikolu 27 tal-Kap 452 tal-Liġijiet ta' Malta.

2. Tordna konsegwentament illi r-rikorreni jiġu trattati bl-istess mod kif ġew trattati uffiċjali pubbliċi oħra bħalhom, anke jekk b'anqas seniority mir-rikorreni, sabiex b'hekk, ir-rikorreni wkoll jiġu intitolati għas-somma u l-pensjoni tat-teżor bl-

istess mod illi qed igawdu minnha dawk l-uffiċjali pubbliċi li lilhom ingħatat *ex gratia*.

Rat ir-Risposta Ġuramentata tal-konvenuti li permezz tagħha eċċepew illi :

1. In linea preliminari, il-Ministru għall-Finanzi, il-Ministru għall-Familja, Drittijiet tat-Tfal u Solidarjeta' Soċjali u s-Segretarju Permanenti fil-Ministeru tal-Finanzi mhumiex il-leġittimi kontraditturi u għandhom jiġu liberati mill-osservanza tal-ġudizzju u dan inter alia ai termini tal-Artikolu 181B tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili (Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta);
2. In linea preliminari wkoll, l-Artikolu 469A tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili (Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta) mhux applikabbli stante dak li qiegħed jintalab l-istħarriġ ġudizzjarju tiegħu u ma jaqax fit-tifsira ta' "għemil amministrattiv" li nsibu fis-subinċiż 2 tal-Artikolu 469A tal-Kap. 12.
3. Preliminarjament u mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-esponenti jeċċepixxu n-nuqqas ta' interess ġuridiku tal-atturi Jeffrey Caruana, George Sammut, Emanuel Cardona, Henry Holland, Raymond Vella, Carmel Pace, Anna Bailey, Catherine Spiteri u Margaret Mamo biex jipproponu l-azzjoni odjerna b'mod partikolari peress illi l-korrispondenza skambjata kienet unikament ma' Lorenza Borg u għalhekk l-allegat għemil amministrattiv li qed jintalab li jiġi mistharreg m'huwiex għemil amministrattiv magħmul fil-konfront tal-atturi;
4. Preliminarjament ukoll, l-esponenti jeċċepixxi n-nullita' tal-azzjoni odjerna in kwantu qiegħdha tiġi proposta bħala 'actio popularis' taħt l-Artikolu 469A tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta meta dak l-artikolu ma jipprevedix l-'actio popularis' ;
5. Preliminarjament ukoll, in-nuqqas ta' fundament legali ta' l-azzjoni in kwantu tirreferi għall-Artikolu 27 tal-Att dwar l-Impjiegi u r-Relazzjonijiet Industrijali (Kap. 452 tal-Liġijiet ta' Malta) stante l-inapplicabilita' tal-Artikolu 27 tal-Att dwar l-Impjiegi u r-Relazzjonijiet Industrijali (Kapitolu 452 tal-Liġijiet ta' Malta) għall-persuni impjegati fis-servizz pubbliku;
6. Fil-mertu u mingħajr preġudizzju għas-sueċċepit, l-allegazzjonijiet tar-rikorrenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u dan għar-raġunijiet segwenti:
 - (a) ir-rikorrenti ma għandhom l-ebda jedd skont id-disposizzjonijiet tal-Ordinanza dwar il-Pensjonijiet (Kap. 93 tal-Liġijiet ta' Malta) li jirċievu l-pensjoni tat-Teżor meta jilħqu l-eta' pensjonabbli;
 - (b) is-sitwazzjoni tal-individwi l-oħra li għalihom issir riferenza mir-rikorrenti fir-rikors tagħhom hija oġġettivament differenti u distinta mis-sitwazzjoni tar-rikorrenti;
 - (c) ir-rikorrenti la kienu lestew il-kors ta' studju tagħhom sabiex isiru għalliema u lanqas ma kienu jiffurmaw parti mis-servizz pubbliku qabel il-15 ta' Jannar 1979. Illi dina s-sitwazzjoni hija differenti mis-sitwazzjoni li tapplika fil-każ tal-individwi l-oħra fejn dawn ta' l-aħħar kienu diġa' spicċaw il-kors ta'

studju b'suċċess sabiex isiru għalliema liema tmiem tal-kors ta' studju fethilhom il-bieb għall-ingaġġ tagħhom mas-servizz pubbliku qabel il-15 ta' Jannar 1979;

(d) L-aġir tal-esponenti dejjem kien wiehed leġittimu u ċertament mhux wiehed abbużiv stante illi huma dejjem aġixxew b'konformita' mal-Liġi, dejjem sar għall-għanijiet xierqa u dejjem kien imsejjes fuq konsiderazzjonijiet rilevanti;

7. Mingħajr preġudizzju għas-suespost, ir-rimedju mitlub mir-rikorrenti jmur oltre s-setgħat ta' dina l-Onorabbli Qorti f'azzjoni ta' sħarriġ ġudizzjarju u għalhekk dina t-talba għandha tiġi miċhuda;

Din il-Qorti, diversament ippreseduta, b'sentenza tal-25 ta' Frar 2023, ċaħdet it-tieni, it-tielet u l-ħames eċċezzjonijiet.

In kwantu għar-raba' eċċezzjoni, fis-sens li l-allegata nullità tal-kawża in kwantu mressqa bħala *actio popularis*, jirriżulta illi ġiet indirizzata fil-verbal tas-smiġħ tat-23 ta' Ottubru, 2017, li bih l-atturi ddikjaraw li din l-azzjoni qed titressaq bħala azzjoni ta' sħarriġ ġudizzjarju, u mhux azzjoni popolari taħt l-Artiklu 116 tal-Kostituzzjoni ta' Malta.

Kwantu għall-ewwel eċċezzjoni preliminari, jirriżulta li l-għemil amministrattiv in kwistjoni twettaq mis-Segretarju Permanenti fil-Ministeru għall-Familja, Drittijiet tat-Tfal u Solidarjeta` Soċjali u għalhekk il-konvenuti l-oħrajn mhumiex leġittimi kontraditturi għat-talbiet tal-atturi.

Fatti

Din hija azzjoni ta' sħarriġ ġudizzjarju skont l-Artiklu 469A tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta. L-atturi, li huma lkoll eks-għalliema llum irtirati, qegħdin jikkontestaw deċiżjoni tas-Segretarju Permanenti fil-Ministeru għall-Familja, Drittijiet tat-Tfal u Solidarjeta` Soċjali, li biha l-Ministeru ċaħdilhom talba sabiex jawtorizza hruġ ta' pensjoni tas-servizz, popolarment magħrufa bħala “tat-Teżor”, *ex gratia* u hłas ta' somma li għaliha kienu jkunu intitolati uffiċjali pubbliċi li daħlu maċ-ċivil qabel Jannar 1979, l-istess kif ingħatat tali pensjoni

lil grupp ta' għalliema oħra li daħlu warajhom fis-16 ta' Frar 1980 (minn issa 'quddiem imsejjaħ "l-Grupp ta' Borg"). L-atturi kien daħlu mal-Gvern fis-7 ta' Jannar 1980. Fil-15 ta' Jannar, 1979 daħal fis-seħħ regim ġdid illi jirregola l-pensjonijiet tal-ħaddiema taċ-Ċivil. L-atturi jsostnu illi din id-deċiżjoni meħuda fil-konfront tagħhom hija ingusta, diskriminatorja u msejsa fuq kunsiderazzjonijiet irrelevanti, b'dan li tikser il-ligi.

Fis-snin sebghin min xtaq isir għalliem kellu żewġ toroq:

- (a) Kors ta' tliet snin fit-*Teachers' Training College*, li kien iwassal biex tilhaq għalliem Grad 1 mal-Gvern.
- (b) Kors ta' tliet snin l-Universita`, minn fejn kont iġġib Baċcellerat, B.A. (Hons) jew (Gen) biex tilhaq għalliem Grad 1. Jekk jagħmel sena oħra seta' jakkwista *Post Graduate Certificate in Education* (PGCE) u kien jilhaq għalliem Grad 2 mal-Gvern b'paga u *seniority* aħjar, li dak iż-żmien kienet importanti biex tavvanza fil-karriera mal-Gvern.

L-atturi lkoll kienu ggradwaw fl-1978 (jew qabel) u kienu għalhekk intitolati li japplikaw biex jidhlu jaħdmu maċ-ċivil minn dik is-sena. Izda minflok, l-atturi għażlu li jieħdu l-kors ta' PGCE bl-iskop li mbagħad jidhlu jgħallmu bhala *Teachers Grade II*. Eventwalment iddaħhlu fl-*istaff list* tal-Gvern b'effett mis-7 ta' Jannar, 1980.

Kunsiderazzjonijiet legali

Meta Qorti tintalab tistħarreg għemil amministrativ, hija tista' u għandha tgħarbel **kif** l-awtorita` pubblika tkun eżerċitat id-diskrezzjoni tagħha u ta'

xhiex tkun hadet kunsiderazzjoni f'dak l-eżercizzju.¹ Iżda l-Qorti m'għandha qatt tissostitwixxi b'tagħha d-diskrezzjoni li hija bil-liġi mħollija f'idejn dik l-awtorita`.² Huwa eżercizzju ta' "kassazzjoni". Il-Qorti ma tindaħalx dwar jekk id-deċiżjoni jew l-għemil imwettaq ikunx wiehed sostantivament korrett, sakemm ikun formalment raġonevoli u jaqa' fil-limiti tas-setgħat mogħtija lil dik l-awtorita` li tkun wettqitu. Għalhekk is-seba' eċċezzjoni hija waħda tajba safejn issostni li din il-Qorti ma tistax tordna lill-amministrazzjoni pubblika biex tagħti l-pensjoni tas-servizz lill-atturi.

Il-każ preżenti huwa bbażat fuq il-premessa li d-deċiżjoni li ma tingħatax pensjoni tas-servizz lill-atturi bħalma ngħatat lil haddiehor ittiehdet għal għanijiet mhux xierqa, u kienet imsejjsa fuq kunsiderazzjonijiet irrilevanti. Din il-premessa tinkwadra ruħa fit-termini tal-Art. 469A(1)(b)(iii) tal-Kap. 12. Id-diskriminazzjoni hija waħda mill-każijiet fejn id-deċiżjoni amministrattiva tkun ittiehdet fuq kunsiderazzjonijiet irrilevanti.

Ġie stabbilit mill-ġurisprudenza li jitqies li jkun ingħata trattament diskriminatorju meta:

(a) jkun ingħata lil persuna **trattament differenti** minn dak mogħti lil persuna jew għadd ta' persuni oħrajn,

(b) li jkunu **fl-istess qagħda** jew waħda li **tixbahha**, u li

(ċ) **ma jkunx** oġġettivament jew raġonevolment **misthoqq**.³

Ladarba huwa l-attur li jallega d-diskriminazzjoni, jaqa' fuqu l-piż li jipprova dak li jallega. Irid jipprova li jkun ġie ttrattat differenti minn dawk li jkunu f'sitwazzjoni analoga jew tixxiebaħ b'mod relevanti. Kultant tant ikun hemm

¹ P.A. GV 5.10.2001 fil-kawża fl-ismijiet *Joseph Attard vs Enemalta Corporation* (każ ta' eżami intern)

² P.A. PS 28.1.2004 fil-kawża fl-ismijiet *Anthony Psaila vs Kummissarju tal-Pulizija* (każ ta' talba għal hrug ta' licenza)

³ 17 Ara P.A. (Kost.) TM 26.2.2004 fil-kawża fl-ismijiet *Albert Paċe Cole vs Chairman Maltacom p.l.c. et*

differenza ċara li t-trattament differenti jkun iġġustifikat li l-Qorti tieqaf hawn. Min-naħa l-oħra, jekk ix-xebħ tas-sitwazzjoni jiġi ppruvat, imbagħad il-piż idur fuq il-konvenut biex jiġġustifika d-differenza fit-trattament.

Jekk id-differenza ma tkunx daqshekk netta, il-Qorti trid tistaqsi jekk id-distinzjoni hix oġġettivament ġustifikabbli; ikollhiex għan xieraq jew hix imsejjsa fuq kunsiderazzjonijiet rilevanti. Meta d-diskriminazzjoni tkun bi ksur ta' jedd fundamentali, bħal meta tkun minħabba r-razza jew is-sess, ikun pjuttost diffiċli li tiġi stabbilita r-rilevanza tal-kunsiderazzjoni li fuqha tkun ittiegħdet id-deċiżjoni amministrattiva. Min-naħa l-oħra, f'tipi oħrajn ta' diskriminazzjoni huwa iktar diffiċli biex jiġi stabbilit jekk kienx hemm ġustifikazzjoni oġġettiva u raġonevoli għad-differenza fit-trattament. Huwa ferm diffiċli li jiġu stabbiliti kriterji fissi biex jiġi stabbilit liema minn każijiet bħal dawn huma raġonevoli u liema mhumiex. Fi kliem Lord Hoffman:

(whether) cases are sufficiently (alike to justify a finding of discrimination) is partly a matter of values and partly a question of rationality.⁴

Hekk per eżempju fl-Ingilterra instab li kien raġonevolment ġustifikabbli li ssir distinzjoni bejn residenti u persuni mhux residenti fl-ammont ta' pensjoni statali li jingħatalhom.⁵

Paragun bejn iż-żewġ gruppi

Jirriżulta li:

(i) Il-grupp tal-atturi u dak ta' Borg kienu jagħmlu l-istess xogħol ċjoe` dak ta' għalliema Grad II.

⁴ Lord Hoffman kien qiegħed jippronunzja ruħu fil-leading case ta' *Wandsworth London Borough Council v. Michalak* (2002) EWCA Civ 271 (2003) 1 W.L.R. 617, para 20. Ikkwotat minn H.W.R. Wade, *Administrativ Law*, 11th ed. (2014) paġna 252.

⁵ *R(Carson) v. Work and Pensions Secretary* (2005) UKHL 37 (2005) 2 W.L.R. 1369 para. 16.

(ii) Bejn l-1975 u l-1978, il-grupp ta' Borg kienu studenti fil-kulleġġ MCAST; l-atturi kienu studenti f'kors l-Universita` fl-istess żmien jew qabel.

(iii) Fil-1978 kemm il-grupp ta' Borg kif ukoll il-grupp tal-atturi setgħu jiggradwaw u għalhekk setgħu jidhlu jaħmu maċ-Ċivil; il-grupp ta' Borg bhala għalliema grad I (li kien inqas minn grad II) u l-grupp tal-atturi f'xogħol ieħor mal-Gvern.

(iv) Fil-1978 il-grupp ta' Borg aċċetta li jidhol għall-kors B.Ed. li ntemm sena u nofs wara. F'din is-sena u nofs kienu fl-iskema student-ħaddiem. Fi tmiem il-kors ġew impjegati bhala għalliema Grad II. Il-grupp tal-atturi għamel sena PGCE. Kienu għamlu *teaching practice* sitt ġimgħat għal darbtejn. Kien parti ntegrali mill-kors tagħhom. Iż-żewġ gruppi għażlu li jagħmlu kors *post-graduate*; l-għan kien illi jidhlu għalliema fi grad II minflok grad I. Id-differenza kienet li bil-*postgraduate* li għamel il-grupp ta' Borg, seta' jidhol biss bhala għalliem filwaqt li bil-*postgraduate* li għamlu l-atturi setgħu jagħzlu li jidhlu wkoll f'postijiet oħrajn fiċ-Ċivil.

(v) L-atturi saru uffiċjali pubbliċi fis-7 ta' Jannar 1980 bhala *Teachers Grade II*. Il-grupp ta' Ġorġ Borg saru uffiċjali pubbliċi bhala *Teachers Grade II* fi Frar 1980; ilkoll wara li għaddew mill-PSC u approvati mill-Prim Ministru.

Permezz tat-tielet eċċezzjoni tagħhom, il-konvenut jgħidu li kien hemm differenzi materjali bejn iż-żewġ gruppi:

R-rikorrenti la kienu lestew il-kors tal-istudju tagħhom sabiex isiru għalliem u lanqas ma kienu jiffurmaw parti mis-servizz pubbliku qabel il-15 ta' Jannar, 1979. Illi dina s-sitwazzjoni hija differenti mis-sitwazzjoni li tapplika fil-każ tal-individwi l-oħra fejn dawn tal-aħħar kienu diġà spiċċaw il-kors ta' studju b'suċċess sabiex isiru għalliema liema tmiem tal-kors ta' studju fethilhom il-bieb għall-ingaġġ tagħhom mas-servizz pubbliku qabel il-15 ta' Jannar, 1979.

Il-fatti esposti f'din l-eċċezzjoni mhumiex għal kollox preċiżi. Il-grupp ta' Borg daħal fl-iskema student-ħaddiem meta l-kors ta' tlett snin kien

għadu ma ntemmx u rrinunzjaw għad-dritt li jidhlu jaħdmu bħala għalliema grad I fi tmiem it-tlett snin. Filwaqt li l-atturi ma kinux jikkwalifikaw bħala għalliema fis-sena 1978, huma ggradwaw f'dik is-sena u għalhekk setgħu jiġu ngagġati mas-servizz pubbliku għalkemm mhux bħala għalliema.

It-tieni eċċezzjoni hija li:

s-sitwazzjoni tal-individwi l-oħra li għalihom issir referenza mir-rikorrenti fir-rikors tagħhom hija oġġettivament differenti u distinta mis-sitwazzjoni tar-rikorrenti.

Din l-eċċezzjoni hija waħda ġenerika u ma tagħti l-ebda indikazzjoni tal-fatti li jissorreguha. Forsi permezz tagħha, il-konvenuti kienu qegħdin jirreferu biss għall-fatti esposti fit-tielet eċċezzjoni li iżda kif għadu kif ingħad huma tal-inqas parzjalment żbaljati. B'danakollu waqt is-smiegħ tal-kawża – forsi konsapevoli li t-tielet eċċezzjoni tagħhom ma tregix – il-konvenuti żiedu distinzjonijiet oħrajn mar-repertorju tagħhom:

(i) Illi l-grupp ta' Borg kien fi skema ta' "studenti haddiema", b'dan għalhekk illi jista' jitqies li, għalkemm ġew nkluzi fl-istaff list fi Frar 1980, kienu "haddiema" anke qabel din id-data.

L-atturi ma kinux uffiċjalment studenti-haddiema imma xorta kienu jaħdmu billi jagħmlu *t-teaching practice* bħala parti ntegrali mill-kors tagħhom. Il-Qorti ma tistax taċċetta din id-distinzjoni bħala waħda rilevanti. Bħala studenti-haddiema l-grupp ta' Borg xorta ma kinux uffiċjali taċ-ċivil għaliex ma kinux maħturin mill-PSC.

(ii) Illi l-grupp ta' Borg ingħataw assikurazzjoni li jekk ikomplu jistudjaw ma kienu sejrin jiġu żvantagġjati bl-ebda mod.

Din iżda ma ġietx ippruvata. L-ebda dokument ma tressaq fir-rigward. L-ebda xhud miċ-ċivil ma kkonfermaha. Anzi fir-rapport li Mark Musu` għamel lill-Prim Ministru, irrimarka li ma kien hemm l-ebda prova dwar dan.

(iii) Jekk il-gvern dehrlu li għandu jaġevola lill-grupp ta' Borg għax għażel li jkompli jistudja, bl-istess mod għandu jiġi rikonoxxut l-impenn tal-atturi li, għalkemm f'kors differenti, wkoll komplew l-istudji tagħhom sabiex jidhlu fl-impjieg bħala *Teacher II*. L-atturi, bhall-grupp ta' Borg, li kieku kienu jafu li ser jinbidel ir-regim tal-pensjoni, kienu jikkunsidraw illi jidhlu jaħdmu fis-sena 1978 imma, minflok għażlu li jkomplu l-istudji tagħhom mingħajr għarfien tal-bidla imminenti fir-regim.

F'risposta li ta' Mark Musu` lil Lorenza Borg Savona, kitbilha li d-differenza bejn iż-żewġ gruppi li li l-grupp ta' Borg daħal jaħdem qabel il-1979. Waqt id-depożizzjoni tiegħu quddiem il-Qorti huwa għaraf li kien żbalja f'dan ir-rigward u skuża ruħu.

Jirriżulta mix-xhieda in kontro-eżami ta' Mark Musu` li ma kienx konxju bil-fatti kollha relatati mall-kaz tal-atturi. Għalhekk ma kienx f'qagħda li jqis jekk il-baži għal-għotja tal-pensjoni hix simili bejn iż-żewġ gruppi:

Dr Kirk Brincau: Pero' Sur Musu`, ha nirreferik għal dan. Mela r-rikorrenti daħlu fil-kors quddiem l-università fis-sena 1975, għabu l-baċcellerat tagħhom fis-sena 1978. Issa fis-sena 1978 huma jallegaw li setgħu jidhlu bħala teachers fil-grad 1. Ġara pero' li huma ppreferew jagħmlu post grad biex huma jidhlu għal grad 2 mal-Gvern, biex hemmhekk grad 2 ikollhom paga aħjar. Li ġara hu li meta huma kienu fil-post grad, l-ewwel grad 2 tan-1978, harġet imbagħad, jiġifieri l-grad 2 huma bdewh September 1978 il-post grad. Ġara li mbagħad Jannar ta' 1979, il-Gvern

annunzja li l-pensjoni tat-Teżor kienet ser tieqaf. Jiġifieri anke fin-naħa tar-rikorrenti huma daħlu għal post grad b'ċertu aspettativa tal-pensjoni tat-Teżor u din intilfitilhom, u għalhekk f'din iċ-ċirkostanza li qed insaqsik x'inhi fl-opinjoni tiegħek id-differenza bejn Gorg Borg u rikorrenti.

Mark Musu`: Din l-informazzjoni ma kinitx nġiebet għall-attenzjoni tiegħi, jiġifieri f'dak il-mument jien ma stajt nagħmel evalwazzjoni ta' bejn iż-żewġ gruppi. Jiena li kont qed nevalwa at that stage huwa żewġ gruppi differenti illi jien kont qed narahom departure points differenti. **Nerga' nġid jekk din l-informazzjoni jirriżulta li hija korretta, ovyament min-naħa, jien min-naħa tiegħi ma jkollix problema illi nagħmel xi rakkomandazzjoni ta' dan, imma ovyament irrid nara l-affarijiet.**⁶

Huwa inspjegabbli kif għall-grupp ta' Borg ġie ffurmat *working committee* inter-ministerjali pero` ma ġiex appuntat wieħed għall-atturi. Hawnhekk wieħed jara differenza fit-trattament versu l-atturi mhux biss konness mad-deċiżjoni finali imma mal-proċess li wassal għaliha. Huwa evidenti li dan seħħ sempliċiment għaliex Gorg Borg (li mexxa l-grupp ta' Borg) meta rtira ma kienx sempliċi għalliem imma kien addirittura d-Direttur tal-Edukazzjoni u għalhekk kellu *voce in capitolo*. Instema' l-każ tiegħu filwaqt li dak iż-żmien, il-każ tal-atturi lanqas biss ġie kkunsidrat. L-amministrazzjoni tal-Gvern mhix Qorti. M'għandhiex tisma' biss lil min jilmenta u tinjora li min ikollu sitwazzjoni bħal dak li jilmenta. Ukoll jekk jiġi konċess li forsi m'hemm xejn hażin li l-amministrazzjoni tal-pajjiż f'sitwazzjonijiet appożiti tagħti benefiċċji *ex gratia*, bħalma għamlet f'dan il-każ, żgur li ma tistax kappriċċożament tagħzel, li f'każijiet li jixxiebhū (mhux bilfors identiċi), lil min taqlalu grazzja u lil min le. L-impjegati għandhom kollha jirċievu l-istess trattament mingħand l-amministrazzjoni pubblika.

Imbagħad meta b'kumbinazzjoni l-atturi saru jafu x'kien qed jiġri u bdew jitolbu spjegazzjoni, l-awtoritajiet ikkonċernati mill-ewwel ippruvaw ixejnu l-ilment ta' Lora Borg Savona u l-bqija tal-atturi, mhux biss billi jippruvaw ipinguha li l-ilment lanqas biss jistħoqqlu jiġi indirizzat, iżda addirittura billi

⁶ Enfasi miżjuda mill-Qorti.

ppruvaw jaħbu fatti relevanti u għamlu stqarrijiet żbaljati biex jiżvijaw u jaqgħu qalb l-atturi. Dan ikompli jaċċentwa t-trattament differenti u diskriminatorju li batew l-atturi.

Għalhekk jirriżulta li kien hemm ksur tal-Art. 469A(1)(b)(iii) tal-kodiċi ritwali.

L-atturi jallegaw ukoll li kien hemm ksur tal-Art. 27 tal-Kap 452 tal-Liġijiet ta' Malta, li jaqra hekk:

Impjegati fl-istess klassi ta' impieg għandhom id-dritt għall-istess rata ta' rimunerazzjoni għal xogħol ta' valur ugwali:

B'dan illi prinċipal u haddiem jew *union* ta' haddiema b'riżultat ta' negozjati għal ftehim kollettiv jistgħu jiftiehm u dwar skali ta' salarji, żidiet annwali u kundizzjonijiet ta' xogħol oħra differenti għal haddiema li jkunu impjegati fi żminijiet differenti, liema skali jkollhom massimu li jintlaħaq wara żmien stabbilit; u

B'dan ukoll illi kull distinzjoni bejn klassijiet ta' impieg ibbażata fuq trattament diskriminatorju mod ieħor milli skont id- dispożizzjonijiet ta' dan l-Att jew xi liġi oħra tkun nulla u bla effett.

Fis-sentenza tagħha tal-25 ta' Frar 2021, din il-Qorti, diversament ippreseduta sabet, b'riferenza għall-ħames eċċezzjoni, li l-Art. 27 japplika wkoll għal impjegati tal-Gvern minkejja li s-servizz mal-Gvern huwa meqjus li johloq rapport speċjali rregolat b'dispożizzjonijiet speċjali speċifikament applikabbli għalih.

M'hemmx dubbju li l-pensjoni tas-servizz hija forma ta' rimunerazzjoni għax-xogħol li tkun għamlet il-persuna ingaġġata fis-servizz ċivili, kif hekk tqisha l-Qorti Ewropeja.⁷

M'għandu jkun hemm l-ebda dubbju li ż-żewġ gruppi kienu "impjegati fl-istess klassi ta' impieg" u li "għandhom id-dritt għall-istess rata ta' rimunerazzjoni għal xogħol ta' valur ugwali". L-atturi taw l-istess servizz li taw l-għalliema tal-grupp ta' Borg. Mhux biss imma. L-atturi ġew ingaġġati uffiċjalment mas-

⁷ Bika-Kaufhaus v Karin Weber von Hartz C160/84 (May 1986) li interpretat l-Art. 157 tat-Trattat tal-Unjoni Ewropeja.

Servizz Pubbliku saħansitra **qabel** il-grupp ta' Borg. Minkejja dan, il-grupp ta' Borg ħa l-pensjoni tas-servizz u huma baqgħu b'xiber imnieher. Dan ifisser li l-għemil amministrattiv in kwistjoni jmur kontra l-liġi u għalhekk jinkwadra ruħu wkoll fid-disposizzjonijiet tal-Art. 469A(i)(b)(iv) tal-kodiċi ritwali.

Din il-Qorti m'għandhiex il-mansjoni li tevaluwa hi stess it-talba tal-atturi li jingħataw is-somma u l-pensjoni tat-Teżor minħabba li jekk tagħmel hekk tkun qiegħdha tindahal fejn ma jesagħhiex u tużurpa l-funzjonijiet amministrattivi u għalhekk u f'dan is-sens biss qiegħdha tilqa' s-seba' eċċezzjoni.

Decide

Għal dawn il-motivi, il-Qorti:

(1) Tilqa' l-ewwel eċċezzjoni u tillibera lill-Ministru għall-Finanzi, il-Ministru għall-Familja, Drittijiet tat-Tfal u Solidarjeta' Soċjali u s-Segretarju Permanenti fil-Ministeru tal-Finanzi mill-osservanza tal-gudizzju.

(2) Tilqa' in parte s-seba' eċċezzjoni bil-mod spjegat fil-parti razzjonali ta' din is-sentenza.

(3) Tilqa' l-ewwel talba billi tiddikjara illi d-deċiżjoni meħuda mis-Segretarju Permanenti fil-Ministeru għall-Familja, Drittijiet tat-Tfal u Solidarjeta' Soċjali u li permezz tagħha ċaħhad lill-atturi, *qua* uffiċjali pubbliċi, in kwantu illi rrifjuta t-talba tagħhom, milli jgawdu huma wkoll is-somma u l-pensjoni tat-teżor hija

nulla, invalida u mingħajr effett għaliex ittiegħdet għal għanijiet mhux xierqa, hi msejsa fuq konsiderazzjonijiet irrelevanti, kif ukoll ittiegħdet bi ksur tal-ligi.

(4) Konsegwentament tilqa' in parte t-tieni talba billi tordna illi t-talba tal-atturi lill-amministrazzjoni pubblika għas-somma u pensjoni tas-servizz ossia pensjoni tat-Teżor tigi ttrattata mill-ġdid, skont il-kriterji stabbiliti f'din is-sentenza.

Spejjeż tal-konvenuti Ministru għall-Finanzi, il-Ministru għall-Familja, Drittijiet tat-Tfal u Solidarjeta' Soċjali u s-Segretarju Permanenti fil-Ministeru tal-Finanzi a kariku tal-atturi. Il-bqija tal-ispejjeż jiġihallu 1/6 mill-atturi u 5/6 mill-konvenut Segretarju Permanenti fil-Ministeru għall-Familja, Drittijiet tat-Tfal u Solidarjeta' Soċjali.

Moqrija.

ONOR. IMĦALLEF
GRAZIO MERCIECA